

YENİ BAŞLAYANLAR İÇİN TEMEL VERGİ KAVRAMLARI

1. Verginin, üzerinden hesaplandığı değer veya miktara ne denir?

Matrah.

2. Vergi kanunlarına göre, vergi ödemekle yükümlü kılınan gerçek veya tüzel kişilere ne ad verilir?

Mükellef (Yükümlü).

3. Mükellef olmamakla birlikte, verginin, alacaklı vergi dairesine ödenmesinden sorumlu olan kişiye ne denir?

Vergi sorumlusu.

4. Mükellefiyet ve vergi sorumluluğu için yasal ehliyet gerekir mi?

Hayır. Küçüklerin mükellef olmaları halinde bunlara düşen ödevler veli veya vasileri tarafından yerine getirilir.

5. Vergiyi doğuran olayın kanunlarla yasak edilmiş bulunması mükellefiyeti ve vergi sorumluluğunu kaldırır mı?

Hayır.

6. Bazı işlemlerin ve gelir unsurlarının, çeşitli ekonomik, sosyal ve siyasal sebeplerle, kısmen veya tamamen vergi dışı bırakılmasına ne denir?

İstisna.

7. Mükellef sayılan bir gerçek veya tüzel kişinin, çeşitli ekonomik, sosyal ve siyasal sebeplerle, vergi dışı bırakılmasına ne denir?

Muafiyet.

8. Gelir vergilemesinde kaç çeşit beyanname vardır?

Yıllık beyanname: Bazı gelirler hariç, mükellefler tarafından bir vergilendirme döneminde elde edilen gelir vergisine tabi kazanç ve gelir unsurlarının toplu olarak vergi dairesine bildirilmesine mahsus beyanname.

Muhtasar Beyanname: İşverenler, bankalar, aracı kurumlar veya vergi stopajı yapan diğer kimseler tarafından kesilen vergilerin toplu olarak vergi dairesine bildirilmesine mahsus beyanname.

Özel Beyanname: Dar mükellef kurumların Türkiye’de elde etmiş oldukları vergiye tabi kazançlarının bazı “diğer kazanç ve iratlar”dan ibaret olması halinde, dar mükellef kurum veya Türkiye’de onun namına hareket eden kimseler tarafından 15 gün içinde verilen beyanname.

Münferit Beyanname: Dar mükellefiyete tabi gerçek kişilerin yıllık beyanname ile bildirmeye mecbur olmadıkları kazanç ve iratlardan, vergisi kesinti yani stopaj yoluyla alınmamış olanların bildirilmesi için kullanılan beyanname.

Gerçek Kişilerin (Bireylerin) Kazançlarının Vergilendirilmesi (2011)

1) Menkul kıymetlerden ve para piyasası işlemlerinden elde edilen gelirler nelerdir?

Ticari faaliyet kapsamında olmaksızın menkul kıymetlerden ve para piyasası işlemlerinden şu gelir unsurları elde edilebilir:

- a) Menkul Sermaye İradı
- b) Değer Artış Kazancı (Alım Satım Kazancı)

Ticari bir organizasyon kapsamında devamlı olarak menkul kıymet alım-satımı yapanların kazançları ise “ticari kazanç”dır. Ticari kazançların vergilendirilmesi bu kitapçığın kapsamı dışında tutulmuştur.

2) Menkul sermaye iradı nedir? Gerçek kişiler (bireyler) için bu tanıma giren kazançlar nelerdir?

Sahibinin ticari, zirai veya mesleki faaliyeti dışında nakdi sermaye veya para ile temsil edilen değerlerden oluşan sermaye dolayısıyla elde edilen kar payı, faiz ve benzeri iratlar menkul sermaye iradidir.

Bireyler açısından kaynağı ne olursa olsun aşağıdaki gelirler menkul sermaye iradı sayılır:

- Her nevi hisse senedi *kar* payları,
- SPK'ya göre kurulan yatırım fonları katılma belgelerine ödenen *kar* payları,
- İştirak hisselerinden doğan kazançlar (Limited şirket ortaklarının, iş ortaklığı ortaklarının, komanditerlerin *kar* payları dahil),
- Kurumların yönetim kurulu başkan ve üyelerine verilen *kar* payları,
- Kurumlar Vergisi Kanunu uyarınca yıllık veya özel beyanname veren dar mükellef kurumların, indirim ve istisnaların düşülmesinden önceki kurum kazancından, hesaplanan kurumlar vergisi düşüldükten sonraki kısım,
- Her nevi tahvil ve hazine bonusu faizleri ile Toplu Konut İdaresi, Kamu Ortaklığı İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetlerden sağlanan gelirler (döviz cinsinden veya döviz, altın gibi başka bir değere endeksli menkul kıymet artışları irat sayılmaz),
- Alacak faizleri,
- Mevduat faizleri,
- Hisse senetleri ve tahvillerin vadesi gelmemiş kuponlarının satışından elde edilen bedeller,
- İştirak hisselerinin sahibi adına henüz tahakkuk etmemiş *kar* paylarının devir ve temlik karşılığında alınan para ve ayınlar,
- Her çeşit senetlerin iskonto edilmesi karşılığında alınan iskonto bedelleri,
- Faizsiz olarak kredi verenlere ödenen *kar* payları ile *kar* ve zarar ortaklığı belgesi karşılığı ödenen *kar* payları,
- Özel finans kurumlarınca *kar* ve zarara katılma hesabı karşılığı ödenen *kar* payları,

- Menkul kıymetlerin geri alım veya satım taahhüdü ile iktisap veya elden çıkarılması karşılığında sağlanan gelirler. (Repo-Ters Repo).
- Tüzel kişiliği haiz emekli sandıkları, yardım sandıkları ile emeklilik ve sigorta şirketleri tarafından;
 - a) 10 yıl süreyle prim, aidat veya katkı payı ödemedi ayrılanlara yapılan ödemeler (Bu kazançlar beyannameye dahil edilmemektedir. Söz konusu ödemeler üzerinden %15 oranında gelir vergisi stopajı yapılmaktadır.)
 - b) 10 yıl süreyle katkı payı ödemiş olmakla birlikte bireysel emeklilik sisteminden emeklilik hakkı kazanmadan ayrılanlar ile diğer sandık ve sigortalardan on yıl süreyle prim veya aidat ödeyenlere ve vefat, maluliyet veya tasfiye gibi zorunlu nedenlerle ayrılanlara yapılan ödemeler, (Bu kazançlar beyannameye dahil edilmemektedir. Söz konusu ödemeler üzerinden %10 oranında gelir vergisi stopajı yapılmaktadır.)
 - c) Bireysel emeklilik sisteminden emeklilik hakkı kazananlar ile vefat, maluliyet veya tasfiye gibi zorunlu nedenlerle ayrılanlara yapılan ödemeler. (Bu kazançlar beyannameye dahil edilmemektedir. Söz konusu ödemeler üzerinden %5 oranında gelir vergisi stopajı yapılmaktadır. Söz konusu kazançların %25'i gelir vergisinden istisnadır. Dolayısıyla bu kapsamda edinilen kazançlar toplamda %3,75 oranında gelir vergisi stopajına tabidir.)

3) Vergi hukukumuzda, “Dar Mükellef” ve “Tam Mükellef” tanımları nasıl yapılmıştır? Vergi uygulamaları bakımından bunlar arasında ne gibi farklar vardır?

İkametgahı Türkiye’de bulunanlar veya bir takvim yılı içinde Türkiye’de devamlı olarak 6 aydan fazla oturanlar (Geçici olarak yurtdışına çıkmaları Türkiye’de oturma süresini kesmez), tam mükellef sayılmaktadır. Türkiye’de yerleşmiş olmayan gerçek kişiler ise dar mükellef olarak sayılmaktadır.

Belli ve geçici görev veya iş için Türkiye’ye gelen iş, ilim ve fen adamları, uzmanlar, memurlar, basın ve yayın muhabirleri ve durumları bunlara benzeyen diğer kimselerle tahsil veya tedavi veya istirahat veya seyahat amacıyla gelenler; tutukluluk, hükümlülük veya hastalık gibi elde olmayan sebeplerle Türkiye’de alıkonulmuş veya kalmış olanlar altı aydan fazla kalsalar dahi, Türkiye’de yerleşmiş sayılmazlar.

Tam mükellefler Türkiye içinde ve dışında elde ettikleri kazanç ve iratların tamamı üzerinden vergilendirilir. Dar mükellefler ise sadece Türkiye’de elde ettikleri kazanç ve iratlar üzerinden vergilendirilir.

4) Tam mükellefler tarafından yurt dışından elde edilen menkul sermaye iratları nasıl vergilendirilir? Yurtdışında yapılan TL getirili mevduat ve repo ile döviz getirili olanlar arasında vergisel açıdan ne fark vardır?

Yurtdışında elde edilen gelirler (örneğin; mevduat faizi ve repo gelirleri, temettüleri) prensip olarak beyana tabidir. 2011 yılında elde edilen ve istisna ve stopaj uygulamasına tabi olmayan bu tür gelirlerden 1.170 TL’yi aşmayanlar için beyanname verilmeyecektir. Gelirin

bu tutarı aşması durumunda ise tamamının beyan edilmesi gerekmektedir. Türkiye ile vergi anlaşması olan ülkelerden elde edilen gelirler bakımından anlaşma hükümleri mutlaka dikkate alınmalıdır.

5) Tahvil ve hazine bonosu alım satım kazançlarının beyanı ve vergilendirilmesi nasıl yapılacaktır?

Devlet Tahvili, Hazine Bonosu, diğer kamu iç borçlanma senetlerinin ve Türkiye’de yerleşik şirketlerce Türkiye’de satılan özel sektör tahvillerinin vadesinden önce satışından 2011 yılında sağlanan alım-satım kazancının beyanı ve vergilemesinde, bu menkul kıymetlerin ihraç tarihlerinin bilinmesi önem arz etmektedir.

Tam mükellefler tarafından 31.12.2005 ve önceki tarihlerde ihraç edilmiş olanlardan 2011 yılında sağlanan alım-satım kazancının safi tutarının tespiti esnasında, iktisap bedelinin elden çıkarılan ay hariç olmak üzere ÜFE artış oranında artırılması gerekmektedir. Bu kazançlar için ayrıca enflasyon indirimi uygulamasının yapılması mümkün değildir. Ancak, alım satım zararları, alım satım karlarına mahsup edilebilmektedir. ÜFE uygulanmasından sonra arta kalan kısmın, 2011 yılı için 19.000 TL olarak belirlenen istisna tutarını aşması durumunda, aşan kısım takip eden yılın 2012 yılının Mart ayında yıllık gelir vergisi beyannamesi ile beyan edilecektir. Dar mükellefler tarafından ise 15 gün içinde özel beyanname ile beyan edilir.

01.01.2006 ve sonraki tarihlerde ihraç edilenlerin 2011 yılı içinde satışından elde edilen kazançlar ise, tam ve dar mükellef gerçek kişiler için %10 oranında stopaja tabi olacaktır. Stopaj yükümlülüğü, satışı gerçekleştiren banka ve aracı kurumlara verilmiştir. Bu şekilde stopaja tabi tutulan kazançlar için yıllık gelir vergisi beyannamesi verilmeyecek, başka gelirler dolayısıyla beyanname verildiği durumlarda bu kazançlar beyannameye dahil edilmeyecektir. Ödenen stopaj, bu kazançlar üzerindeki nihai vergi yükünü oluşturacaktır.

6) Hazine tarafından ihraç edilen döviz cinsinden ve dövize endeksli tahvil ve bonoların alım-satım kazançlarının beyanı ve vergilendirilmesinde farklılık gösteren durum nedir?

Dar mükellefler tarafından anapara kur farkı gelirleri dikkate alınmaz. Bunun dışında tahvil veya bononun döviz cinsinden veya dövize endeksli olması fark yaratmaz.

7) Hazine tarafından yurtdışında ihraç edilen Eurobond’ların alım-satım kazançları nasıl vergilendirilir?

Tam mükellef gerçek kişiler Eurobond alım-satım kazancını TL bazında hesaplayacaklardır. Yani, elden çıkarma karşılığında alınan yabancı para tutarının TL karşılığı ile bunların alımında ödenen yabancı para tutarının TL karşılığı arasındaki fark alım satım kazancı olacaktır.

01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilmiş olanlarda, iktisap bedeli elden çıkarıldığı ay hariç olmak üzere ÜFE artış oranında artırılır, bu kazançlar için enflasyon indirimi uygulanması mümkün değildir. Alım satım zararları, alım satım karlarına mahsup edilebilmektedir. Endeksleme sonucu bulunan safi tutarın 19.000 TL’si (2011 yılında elde edilen gelirler için) gelir vergisinden istisna

edilmiştir. Beyan zorunluluğu, istisna tutarını aşan alım satım kazancı için söz konusudur. Aşan kısım 2012 yılının Mart ayında yıllık beyanname ile beyan edilecektir.

01.01.2006 tarihinden sonra ihraç edilen Eurobond'lardan sağlanan kazançlar için ise istisna tutarı geçerli olmayıp, kazancın tutarı ne olursa olsun beyan edilecektir. Ayrıca, kazancın tespitinde ancak ÜFE artış oranının %10 veya üzerinde olması şartıyla, iktisap bedelinin (elden çıkarıldığı ay hariç olmak üzere) ÜFE artış oranında artırılabilmesi mümkündür.

Dar mükelleflerin Eurobond'ların elden çıkarılmasından sağladıkları kazançlar Türkiye'de vergiye tabi değildir.

8) Hisse senetlerinin alım-satımından 2011 yılında sağlanan kazançlar nasıl vergilendirilir? Zarar söz konusu ise bu zarar diğer kazançlardan mahsup edilebilir mi?

Hisse senetlerinden 2011 yılında elde edilecek alım satım kazancının beyanı ve vergilemesinde, hisse senedinin İMKB'de işlem görüp görmediği ve hangi tarihte iktisap edildiği (satın alındığı) önem arz etmektedir.

Buna göre,

a) 01.01.2006 tarihinden önce iktisap edilenlerden,

- İvazsız (karşılıksız) olarak iktisap edilenler (örneğin, bağış veya miras yoluyla),
- Türkiye'de kurulu menkul kıymet borsalarında (İMKB'de) işlem gören ve üç aydan fazla süreyle elde tutulan,
- İMKB'de işlem görmeyenlerden tam mükellef kurumlara ait olan ve bir yıldan fazla süre ile elde tutulan hisse senetleri hariç, hisse senedi alım satım kazançlarının 19.000 TL'yi aşan kısmı, değer artış kazancı olarak beyana ve vergiye tabidir. (Dar mükellef gerçek kişilerde, kur farkından doğan kazançlar vergiye tabi değildir.)

Değer artışında safi kazanç, elden çıkarma karşılığında alınan para ve ayınlarla sağlanan ve para ile temsil edilebilen her türlü menfaatlerin tutarından, elden çıkarılan mal ve hakların maliyet bedelleri ile elden çıkarılma dolayısı ile yapılan ve satıcının uhdesinde kalan giderlerin ve ödenen vergi ve harçların indirilmesi sureti ile bulunmaktadır. Burada kullanılan "elden çıkarma" deyiimi, yukarıda bahsedilen mal ve hakların satılması, bir ivaz karşılığında devir ve temlik, trampa edilmesi, kamulaştırılması, devletleştirilmesi, ticaret şirketlerine sermaye olarak konulması olarak anlaşılmalıdır.

Hisse senedi iktisap bedeli, elden çıkarıldığı ay hariç olmak üzere, Devlet İstatistik Enstitüsü tarafından belirlenen ÜFE artış oranında artırılarak, değer artış kazancı tespit edilmektedir.

2011 yılında elde edilen değer artış kazancının 19.000 TL'lik kısmı gelir vergisinden istisna edilmiştir. İstisna tutarını aşan kısım 2012 yılının Mart ayında yıllık gelir vergisi beyanname ile beyan edilecektir. Dar mükellefler tarafından ise 15 gün içinde özel

beyanname ile beyan edilir.

Genel olarak hisse senetlerinin iktisap tarihi olarak, hisse senedi üzerinde tasarruf hakkına sahip olunan tarihin dikkate alınması gerekmektedir.

Bununla birlikte gerçek kişi ortakların rüçhan hakkı kullanmak sureti ile itibari değerlerini ödeyerek sahip oldukları hisse senetleri ile sermaye ve kar yedeklerinin sermayeye eklenmesi dolayısı ile sahip oldukları hisse senetlerinin iktisap tarihi olarak, daha önceden sahip olunan hisse senetlerinin iktisap tarihlerinin esas alınması gerekmektedir.

Aynı yıl içinde birden fazla menkul kıymet alınıp satılması halinde, bunların kazancı birlikte hesaplanır. Alım-satımın birinden doğan zarar, diğerinin karından mahsup edilebilir. Ancak zarar bakiyesi kalırsa, diğer gelir unsurlarına (örneğin, ticarî kazançlar, menkul sermaye iratları vb.) mahsubu mümkün değildir.

b) 01.01.2006 tarihinden sonra iktisap edilenlerden,

Tam ve dar mükelleflerin Türkiye’de kurulu menkul kıymet borsalarında (İMKB’de) işlem gören hisse senetleri (menkul kıymet yatırım ortaklığı hisse senetleri hariç) ve hisse senedi endekslerine dayalı vadeli işlem ve opsiyon sözleşmelerinden (örneğin; varantlar, hisse senedi endekslerine dayalı vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri) elde ettikleri kazançlar için %0 stopaj oranı uygulanacaktır. Menkul kıymet yatırım ortaklıkları hisse senetleri alım satım kazançları ise tam ve dar mükellef gerçek kişiler için %10 oranında stopaja tabidir. Stopaj yükümlülüğü, satışı gerçekleştiren banka ve aracı kurumlara verilmiştir. Bu şekilde stopaja tabi tutulan hisse senedi alım-satım kazançları için yıllık gelir vergisi beyanname verilmeyecek, başka gelirler dolayısıyla beyanname verildiği durumlarda bu kazançlar beyannameye dahil edilmeyecektir. Bir yıldan fazla süreyle elde tutulanlar stopaja tabi değildir. Söz konusu kazançlar beyannameye dahil edilmeyecektir. Hisse senedi alım satımından doğan zararlar ancak hisse senedi alım satımından doğan karlara mahsup edilebilir. Mahsup edilemeyen zarar tutarı izleyen yıla devredilemez. Zararlar nedeniyle fazla ödenen ve mahsup edilemeyen vergiler ihtiyari yıllık beyanname veren mükelleflerin talebi halinde kendilerine red ve iade olunur. Mahsup ve iadenin yapılabilmesi için stopaj yoluyla kesilen vergilerin beyannameye dahil edilen kazançlara ilişkin olması şarttır.

Diğer taraftan, banka ve aracı kurum vasıtasıyla elde edilmeyen ve fakat tam mükellef kurumlara ait olup 2 yıldan fazla elde tutulan hisse senetlerinden 2011 yılında elde edilen alım-satım kazançları, gelir vergisinden istisna olacağından, beyana ve vergiye tabi olmayacaktır. 2 yıldan fazla elde tutulan tam mükellef kurumlara ait hisse senetlerinden elde edilen kazançlar içinse gelir vergisi istisnası bulunmamaktadır. İstisna olmayan kazançlar (örneğin, 2 yıldan fazla elde tutulmayan tam mükellef şirket hisse senetlerini veya dar mükellef şirket hisselerinin elde çıkartılması suretiyle elde edilen) diğer alım satım kazançlarıyla birlikte beyan edilecektir. Kazancın safi tutarının hesaplanması sırasında, iktisap bedeli, elden çıkarıldığı ay hariç olmak üzere ÜFE artış oranıyla endekslenebilir. Diğer

alım satım kazançlarıyla birlikte 2011 yılı için 19.000 TL olarak belirlenen istisna tutarını aşan kısım beyan edilecektir. Tam ve dar mükelleflerin Türkiye’de kurulu menkul kıymet borsalarında (İMKB’de) işlem gören hisse senetleri (menkul kıymet yatırım ortaklığı hisse senetleri hariç) ve hisse senedi endekslerine dayalı vadeli işlem ve opsiyon sözleşmelerinden (örneğin; varantlar, hisse senedi endekslerine dayalı vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri) elde ettikleri kazançlar için %0 stopaj oranı uygulanacaktır. Menkul kıymet yatırım ortaklıkları hisse senetleri alım satım kazançları ise tam ve dar mükellef gerçek kişiler için %10 oranında stopaja tabidir. Stopaj yükümlülüğü, satışı gerçekleştiren banka ve aracı kurumlara verilmiştir. Bu şekilde stopaja tabi tutulan hisse senedi alım-satım kazançları için yıllık gelir vergisi beyannamesi verilmeyecek, başka gelirler dolayısıyla beyanname verildiği durumlarda bu kazançlar beyannameye dahil edilmeyecektir. Bir yıldan fazla süreyle elde tutulanlar stopaja tabi değildir. Söz konusu kazançlar beyannameye dahil edilmeyecektir. Hisse senedi alım satımından doğan zararlar ancak hisse senedi alım satımından doğan karlara mahsup edilebilir. Mahsup edilemeyen zarar tutarı izleyen yıla devredilemez. Zararlar nedeniyle fazla ödenen ve mahsup edilemeyen vergiler ihtiyari yıllık beyanname veren mükelleflerin talebi halinde kendilerine red ve iade olunur. Mahsup ve iadenin yapılabilmesi için stopaj yoluyla kesilen vergilerin beyannameye dahil edilen kazançlara ilişkin olması şarttır.

Diğer taraftan, banka ve aracı kurum vasıtasıyla elde edilmeyen ve fakat tam mükellef kurumlara ait olup 2 yıldan fazla elde tutulan hisse senetlerinden 2011 yılında elde edilen alım-satım kazançları, gelir vergisinden istisna olacağından, beyana ve vergiye tabi olmayacaktır. 2 yıldan fazla elde tutulan tam mükellef kurumlara ait hisse senetlerinden elde edilen kazançlar içinse gelir vergisi istisnası bulunmamaktadır. İstisna olmayan kazançlar (örneğin, 2 yıldan fazla elde tutulmayan tam mükellef şirket hisse senetlerini veya dar mükellef şirket hisselerinin elde çıkartılması suretiyle elde edilen) diğer alım-satım kazançlarıyla birlikte beyan edilecektir. Kazancın safi tutarının hesaplanması sırasında, iktisap bedeli, elden çıkarıldığı ay hariç olmak üzere ÜFE artış oranıyla endekslenebilir. Diğer alım-satım kazançlarıyla birlikte 2011 yılı için 19.000 TL olarak belirlenen istisna tutarını aşan kısım beyan edilecektir.

9) Menkul kıymet alım satım kazançlarından düşülebilecek olan giderler nelerdir?

Alım satım komisyonu, menkul kıymet ve iratları için ödenen gelir vergisi hariç her türlü vergi, resim ve harçlar (BSMV gibi), menkul kıymetlerin muhafazası için yapılan depo etme ve sigorta giderleri gibi giderler düşülebilir. Fakat menkul kıymet alımının kredi ile finanse edilmesi durumunda, söz konusu krediye ait finansman masrafları menkul kıymet kazançlarından indirilemez.

10) Menkul kıymet gelirlerinin safi tutarının hesaplanmasında yapılan endeksleme uygulamasının esası nedir? Bir gelir için hem indirim oranı ve endeksleme uygulamasının yapılması mümkün müdür?

Menkul kıymet alım-satım kazançlarına, kazancın safi tutarının hesaplanması amacıyla

endeksleme işlemi uygulanabilir. Endeksleme uygulamasında, menkul kıymetlerin iktisap bedeli, elden çıkarıldığı ay hariç olmak üzere, her ay için Devlet İstatistik Enstitüsü tarafından belirlenen üretici fiyat endeksindeki (ÜFE) artış oranında artırılarak tespit edilir.

Menkul kıymet alım satım kazancının hesaplanmasında sadece endeksleme yöntemi kullanılabilir. İndirim oranının kullanılması mümkün değildir. Menkul sermaye iratlarında ise (31.12.2005 tarihine kadar ihraç edilmiş Hazine Bonosu ve Devlet tahvilleri ile özel sektör tahvillerinden elde edilen), sadece indirim oranı uygulanabilir. Bunlar için endeksleme işleminin yapılabilmesi mümkün değildir.

İndirim oranı uygulamasına gelince; bazı menkul sermaye iratlarının safi tutarlarının hesaplanmasında kullanılan bu uygulamaya 2005 yılı sonu itibarıyla son verilmiştir. Dolayısıyla 31.12.2005 tarihinden sonra ihraç edilmiş menkul kıymetlerden elde edilecek faiz gelirleri ve bu güne kadar indirim oranı uygulamasına tabi diğer gelirler için artık bu uygulama yapılamayacaktır. Ancak, 01.01.2006 tarihinden önce Türk lirası cinsinden ihraç edilmiş Devlet Tahvili ve Hazine Bonoları ile özel sektör tahvillerinden 2011 yılında elde edilen faiz gelirleri bakımından 2011 yılı için tespit ve ilan edilecek indirim oranı dikkate alınarak bu uygulamanın yapılmasına devam edilecektir. Döviz cinsinden yurtdışında ihraç edilmiş özel veya devlet tahvillerinden elde edilen menkul sermaye iratlarına indirim uygulaması mümkün değildir.

11) Türk yatırım fonlarından elde edilen gelirler nasıl vergilendirilir?

Menkul kıymet yatırım fonu katılma belgelerinden elde edilen kar payları tam ve dar mükellef gerçek kişiler için %10 oranında stopaja tabidir. Bu şekilde stopaja tabi tutulan fon kar payları, tutarı ne olursa olsun yıllık beyanname ile beyan edilmeyecektir. Borsa yatırım fonları katılma belgelerinin alım satım kazançlarından elde edilen gelirler tam ve dar mükellef gerçek kişiler için %10 oranında stopaja tabidir.

Öte yandan, sürekli olarak portföyünün en az %51'i İMKB'de işlem gören hisse senetlerinden oluşan yatırım fonlarının (borsa yatırım fonları dahil) bir yıldan fazla süreyle elde tutulan katılma belgelerinin elden çıkarılmasında stopaj uygulanmaz, söz konusu kazançlar beyana da tabi değildir.

12) Hisse senetlerinden sağlanan kar paylarının vergilendirilmesi nasıl olur?

Tam mükellef gerçek kişilerin 2011 yılında tam mükellef kurumlardan elde ettikleri hisse senedi kar payının yarısı, gelir vergisinden istisnadır. Kalan yarısının, varsa diğer stopaj suretiyle vergilendirilmiş menkul ve gayrimenkul sermaye iratları ile birlikte 2011 yılı gelirleri için beyan sınırı olan 23.000 TL'yi aşması halinde bu tutar 2012 yılının Mart ayında yıllık gelir vergisi beyanname ile beyan edilecektir. Kar payının brüt tutarının yarısının, beyan sınırını aşması sebebiyle beyan edildiği durumlarda, beyanname üzerinden hesaplanacak gelir vergisinden, kar payının ödenmesi sırasında %15 oranında yapılan stopajın tamamı mahsup edilecektir.

Ancak, kurumlar vergisi mükelleflerinin 31.12.1998 tarihinden önce sona eren hesap dönemleri ile ilgili kazançlarının dağıtılması halinde, bu tutarlar gerçek kişiler yönünden gelir vergisinden istisna edilmiştir. Kurumların 01.01.1999 - 31.12.2002 tarihleri arasında sona eren hesap dönemleri ile ilgili, vergiden istisna edilmiş kazançlarının ve yatırım indiriminden yararlandırılmış kazançlarının 2011 yılında dağıtımı halinde ise, gerçek kişilerce elde edilecek kar paylarının net tutarına elde edilen kar payının 1/9'u eklenecek ve bulunacak tutarın yarısı vergiye tabi gelir olarak dikkate alınacaktır. Bu şekilde vergiye tabi gelir olarak hesaplanan tutarın 23.000 TL'yi aşması ve bu sebeple de yıllık gelir vergisi beyannamesi verilmesi halinde, beyan edilen kar payının 1/5'i, beyanname üzerinde hesaplanan gelir vergisinden mahsup edilecektir.

Dar mükellef gerçek kişilerin, tam mükellef kurumların hisse senetlerinden elde ettikleri kar payları ise beyana tabi değildir. Bazı istisnai durumlar hariç, dar mükellef gerçek kişiye kar dağıtımı yapan kurumun, dağıtılan kar payı üzerinden %15 oranında stopaj yapması gerekmektedir. Stopaj nihai vergidir.

13) Tahvil ve hazine bonosu faiz gelirlerinin vergilendirilmesi nasıl olur?

Devlet Tahvili, Hazine Bonosu, diğer kamu iç borçlanma senetlerinin ve Türkiye'de yerleşik şirketlerce yurtiçinde ihraç edilen özel sektör tahvillerinden 2011 yılında sağlanan faiz gelirlerinin beyanı ve vergilemesinde, bu menkul kıymetlerin ihraç tarihlerinin bilinmesi önem arz etmektedir.

31.12.2005 ve önceki tarihlerde TL veya TL cinsinden ihraç edilmiş olanlardan 2011 yılında sağlanan faiz gelirlerinin safi tutarının tespiti esnasında, gelirin, Maliye Bakanlığı'nca 2011 yılı için tespit ve ilan edilecek indirim oranına¹ karşılık gelen kısmı düşülecek ve kalan kısmın, 2011 yılı için 23.000 TL olarak belirlenen istisna tutarını aşması durumunda, 2012 yılının Mart ayında yıllık gelir vergisi beyannamesi ile beyan edilecektir. Yabancı paraya endeksli veya yabancı para cinsinden ihraç edilen HB ve DT ile özel sektör tahvilleri faiz gelirleri için indirim oranı uygulaması yapılması mümkün değildir.

01.01.2006 ve sonraki tarihlerde ihraç edilenlerden 2011 yılı içinde elde edilen gelirler ise tam ve dar mükellef gerçek kişiler için %10 oranında stopaja tabidir. Stopaj yükümlülüğü, gelirin sağlanmasına aracılık eden banka ve aracı kurumlara verilmiştir. Bu şekilde stopaja tabi tutulan kazançlar için, tutarı ne olursa olsun yıllık gelir vergisi beyannamesi verilmeyecek, başka gelirler dolayısıyla beyanname verildiği durumlarda bu gelirler beyannameye dahil edilmeyecektir. Ödenen stopaj, bu gelirler üzerindeki nihai vergi yükünü oluşturacaktır.

Tam mükellef kurumlar tarafından yurtdışında satılan² tahvillerin vadesi 1 yıla kadar olanlardan elde edilen faizler %10, vadesi 1 yıl (1 yıl dahil) ile 3 yıl arası olanlardan elde

¹ 2011 yılı için geçerli olacak indirim oranı 2011 yılı sonunda belirlenecektir.

² Sermaye Piyasası Kurulu'nun (SPK) "Borçlanma Araçlarının Kurul Kaydına Alınması ve Satışına İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğ"inde ihraç, borçlanma araçlarının ihraççılar tarafından çıkarılıp, halka arz edilerek veya halka arz edilmeksizin satışı olarak tanımlanmış olup, söz konusu Tebliğ uyarınca, ihraççıların ihraç edebilecekleri borçlanma araçlarını Kurul'a kaydettirmeleri zorunludur. Bu kapsamda, yurtdışında ihraç edilen tahvillerin vergisel sonuçlarına ilişkin değerlendirme yaparken söz konusu işlemleri, tam mükellef kurum tarafından ihraç edilmiş ve SPK tarafından kurul kaydına alınmış olan tahvillerin yurtdışında satışı olarak dikkate alınması gerekmektedir.

"Bu dokümanda yer alan açıklamalar Türkiye Garanti Bankası A.Ş. (Banka) müşterilerinin vergi kanunu mevzuatı hakkında bilgilendirilmeleri amacıyla 25.01.2010 tarihinde, PwC vergi uzmanlarının görüşleri alınarak hazırlanmıştır. Bu açıklamaların müşteriye tevdi edilmesi Banka'nın veya PwC'nin vergi danışmanlığı olarak yorumlanamaz ve bu açıklamalara dayalı işlemlerin sonuçlarından Banka veya PwC sorumlu tutulamaz."

edilen faizler %7, vadesi 3 yıl (3 yıl dahil) ile 5 yıl arası olanlardan elde edilen faizler %3, vadesi 5 yıl (5 yıl dahil) ve daha uzun olanlardan elde edilen faizler %0 oranında stopaja tabidir.

14) Yabancı ülke tahvilleriyle yabancı şirket tahvillerinin gelirleri nasıl vergilendirilir?

Yabancı ülke hazineleri ile yurtdışındaki şirketlerin ihraç ettiği tahvillerden elde edilen faizlerin tutarının 1.170 TL'yi (2011 yılı için) aşması durumunda tamamının yıllık gelir vergisi beyannamesi ile beyan edilmesi gerekmektedir.

15) 2011 yılında gerçek kişilerin gelirleri için, nasıl bir vergi tarifesi uygulanacaktır?

Gelir Dilimi	Vergi Oranı (%)
9.400 TL'ye kadar,	15
23.000 TL'nin 9.400 TL'si için 1.410 TL, fazlası	20
53.000 TL'nin 23.000 TL'si için 4.130 TL, fazlası	27
53.000 TL'den fazlasının 53.000 TL'si için 12.230 TL, fazlası	35

16) Mevduat, DTH ve Repo stopaj oranları nedir?

2011 yılında ödenecek mevduat faizi, döviz tevdiat hesabı faizi ve repo kazancında %15 oranında stopaj yapılması gerekmektedir. Üzerinden stopaj yapılan ve Türkiye'de elde edilen bu gelirler için yıllık gelir vergisi beyannamesi verilmeyecek, başka gelirler dolayısıyla beyanname verildiği durumlarda da bu gelirler beyannameye dahil edilmeyecektir. Dar mükellefler bakımından Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşmaları hükümleri saklıdır.

Tam mükelleflerce yurtdışında elde edilen mevduat faizi, döviz tevdiat hesabı faizi ve repo kazançlarında ise söz konusu işlemlerin yurtdışında yapılması nedeniyle stopaj bulunmamaktadır. Fakat elde edilen gelirin 1.170 TL'lik beyan sınırını (2011 yılı için) aşması halinde, gelirin tamamı gelir vergisi beyannamesi ile beyan edilir.

17) Gerçek kişiler 2011 yılında elde ettikleri menkul kıymet gelirlerini ne zaman ve hangi durumlarda beyan ederler ve öderler?

Gerçek kişilerce 2011 yılında elde edilen ve Gelir Vergisi Kanunu hükümlerine göre beyan edilmesi gereken gelirlerin, 2012 yılının Mart ayının ilk 25 günü içinde yıllık gelir vergisi beyannamesi ile beyan edilmesi ve üzerinde gösterilen verginin de ilkinin 2012 yılının Mart, ikincisinin de 2012 yılının Temmuz ayı sonuna kadar olmak üzere iki eşit taksitle ödenmesi gerekmektedir.

18) 2011 yılında gelir vergisi beyanına tabi olmayan gelirler hangileridir?

Tam mükellefiyette;

- Gerçek usulde vergilendirilmeyen ziraî kazançlar,
- Tüzel kişiliği haiz emekli sandıkları, yardım sandıkları ile emeklilik ve sigorta şirketleri tarafından, 07.10.2001 tarihinden sonra düzenlenmiş poliçelere istinaden, on yıl süreyle prim, aidat veya katkı payı ödemediği ayrılanlara yapılan ödemeler, on yıl süreyle katkı payı ödemiş olmakla birlikte bireysel emeklilik sisteminden emeklilik hakkı kazanmadan ayrılanlar ile diğer sandık ve sigortalardan on yıl süreyle prim veya aidat ödeyenlere ve vefat, malûliyet veya tasfiye gibi zorunlu nedenlerle ayrılanlara yapılan ödemeler ve bireysel emeklilik sisteminden emeklilik hakkı kazananlar ile bu sistemden vefat, malûliyet veya tasfiye gibi zorunlu nedenlerle ayrılanlara yapılan ödemeler,
- Kazanç ve iratların istisna hadleri içinde kalan kısmı,
- Tek işverenden alınmış ve stopaj suretiyle vergilendirilmiş ücretler,
- Birden fazla işverenden ücret almakla beraber, birden sonraki işverenden aldıkları ücretlerin toplamı 23.000 TL'yi aşmayan mükelleflerin, tamamı stopaj suretiyle vergilendirilmiş ücretleri,
- Vergiye tabi gelir toplamının 23.000 TL'yi aşmaması koşuluyla, Türkiye'de stopaja tabi tutulmuş olan menkul sermaye iratları ve gayrimenkul sermaye iratları,
- Bir takvim yılı içinde elde edilen ve toplamı 1.170TL'yi aşmayan, stopaja ve istisna uygulamasına konu olmayan menkul ve gayrimenkul sermaye iratları.
- GVK'nun Geçici 67 nci maddesi hükmü kapsamında stopaj suretiyle vergilendirilen mevduat faizleri, repo kazançları ve özel finans kurumu kar payları, 01.01.2006 tarihinden sonra yurtiçinde ihraç edilen Devlet İç Borçlanma senetleri ve Hazine Bonosu faizleri ve alım satım kazançları, 01.01.2006 tarihinden sonra iktisap edilen Borsa'da işlem gören hisse senedi alım satım kazançları,
- 1998 ve daha önceki hesap dönemlerine ilişkin kurum kazançlarının dağıtılmasından sağlanan hisse senedi kar payları.

Dar mükellefiyette;

Tamamı Türkiye'de stopaj suretiyle vergilendirilmiş olan; ücretler, serbest meslek kazançları, menkul ve gayrimenkul sermaye iratları ile diğer kazanç ve iratları için yıllık gelir vergisi beyannamesi verilmez, diğer gelirler için beyanname verilmesi halinde bu gelirler beyannameye dahil edilmez.

19) İvazsız intikallerde, veraset ve intikal vergisi uygulaması nedir? Hangi bedel üzerinden intikal gerçekleşir?

Her türlü menkul kıymetin ivazsız, yani bedelsiz olarak, elde edilmesi durumunda sağlanan kazançlar gelir vergisinin konusuna girmemekte veraset ve intikal vergisi kapsamına girmektedir. İvazsız intikallerde, 2011 hesap dönemi için 2.730 TL tutarındaki kısım istisnadır. İntikal vergisinin oranı, ivazsız intikal eden tutarın büyüklüğüne göre %10 ila %30 arasında değişmekte, hesaplanan vergi 3 yıl içinde 6 eşit taksitte ödenmektedir. 2011

yılında veraset yoluyla veya ivazsız şekilde intikaller için geçerli olan vergi oranları aşağıdaki tabloda gösterildiği gibidir.

Matrah	Veraset yoluyla intikallerde vergi oranı (%)	İvazsız intikallerde vergi oranı (%)
İlk 170.000 TL için	1	10
Sonra gelen 370.000 TL için	3	15
Sonra gelen 800.000 TL için	5	20
Sonra gelen 1.600.000 TL için	7	25
Matrahın 2.940.000 TL'yi aşan bölümü için	10	30

20) Ortak hesaplardaki kazançların beyanı ve vergilendirilmesi nasıl oluyor?

Ortak hesaplar vasıtasıyla elde edilen menkul sermaye iradının, elde edenler tarafından, beyan için aranan koşulları taşıyorsa, ayrı ayrı beyan edilmesi gerekmektedir. Yani ortaklardan her biri, hissesine düşen kazancın tutarını ve mevzuatta yer alan hükümleri dikkate alarak kazancın beyan edilip edilmeyeceğini tespit edecektir.

21) ÜFE'nin herhangi bir ayda negatif çıkması durumunda endeksleme uygulaması nasıl olur?

Menkul kıymetin satın alındığı aydan bir önceki ayı içeren kümülatif ÜFE ile menkul kıymetin elden çıkarıldığı aydan bir önceki ayın değerlerini içeren kümülatif ÜFE arasındaki farkın negatif olması durumunda endeksleme olmaması gerektiği kanaatindeyiz.

22) Hisse alımı için kullanılan kredilerin faizleri ve kredi sözleşmesine ilişkin damga vergisi gerçek kişi ve ticari kurumlar tarafından masraf olarak indirilebilir mi?

Gerçek kişilerin değer artış kazancı olarak beyan ettikleri hisse senedi alım-satım kazançları için kullandıkları banka kredilerine ilişkin kredi sözleşmesine ilişkin damga vergisini ve kredi faizlerini, söz konusu kazançlarından indirebilmeleri mümkün değildir.

23) VOB'ta gerçekleştirilen işlemlerde vergi uygulaması ne şekilde olacaktır?

Türkiye'de kurulu vadeli işlem ve opsiyon borsalarında hisse senetlerine veya hisse senedi endekslerine dayalı olarak yapılan vadeli işlem ve opsiyon sözleşmelerinden elde edilen kazançlar üzerinden tam ve dar mükellef gerçek kişiler için %0 oranında stopaj yapılacaktır. Vadeli Opsiyon Borsası'nda işlem gören diğer vadeli işlem sözleşmeleri (döviz, faiz ve emtia sözleşmeleri) ise tam ve dar mükellef gerçek kişiler için %10 oranında stopaja tabidir. Nakit teminatlardan elde edilen gelirler mevduat faizi olarak %15 stopaja tabi olup, dar mükellefler bakımından Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşmaları hükümleri saklıdır. Ödenen stopaj (%0, %10, %15), bu kazançlar üzerindeki nihai vergi yükünü oluşturacaktır.